

Zápis ze zasedání Komise pro vědu AS UK ze dne 23. května 2024

Přítomní: PhDr. David Greger, Ph.D. (PedF), doc. ThDr. Pavla Damohorská, Ph.D. (HTF), PharmDr. Eduard Jirkovský, Ph.D. (FaF), Ing. Jan Hrabovský (MFF), JUDr. Michal Říha, Ph.D. (PF), prof. PhDr. Michal Kubát, Ph.D. (FSV), doc. PhDr. RNDr. Josef Stráský, Ph.D. (MFF), doc. RNDr. Jiří Dolejší, CSc. (MFF), Ngoc Hung Hoang (3.LF), ThLic. Mgr. Karolína Štauberová (KTF), MUDr. Bc. Kateřina Koudelková (3.LF)

Omluveni: doc. MUDr. Karel Ježek, Ph.D. (LFP), prof. RNDr. Jan Černý, Ph.D. (PřF), doc. MUDr. Jan Gojda, Ph.D. (3.LF), doc. Mgr. Cyril Brom, Ph.D. (MFF), prof. Ing. František Zahálka, Ph.D. (FTVS), prof. MUDr. Zuzana Mořovská, Ph.D. (3.LF)

Hosté: prof. PhDr. Ladislav Křišťoufek, Ph.D. (prorektor UK), MUDr. Josef Fontana, Ph.D. (prorektor UK)

Program:

1. Návrh úpravy kritérií Habilitačních a jmenovacích řízení na UK
 - a. Cíl materiálu
 - b. Standardy: kvalita či kvantita
 - c. Struktura dokumentu
 - d. Prvky nastavení minimálního standardu uchazeče o docenturu a profesuru
2. Různé

1. Návrh úpravy kritérií habilitačních a jmenovacích řízení na UK

1.a. Cíl materiálu

Dr. Greger, předseda Komise pro vědu přivítal přítomné a poděkoval jim za jejich účast. Připomněl, jaké jsou cíle tohoto materiálu: chceme si stanovit nepodkročitelné standardy uchazečů o docenturu a profesuru. Zároveň očekáváme, že vzroste zájem o tato řízení v souvislosti se schválením Vnitřního mzdového předpisu (VMP).

Existuje však také odpor vůči tomuto materiálu, a to z důvodu snahy o zachování autonomie fakult, kdy si každá z nich přeje nastavit si vlastní pravidla pro obě řízení, jelikož získaly akreditaci od NAÚ po vlastní ose. Zároveň máme již sjednocená kritéria pro komise a další sjednocování na univerzitní úrovni není třeba.

Prof. Křišťoufek – Materiál je kombinací hledání minimálního oborového standardu plus standardu doporučeného, což občas implikuje čísla vyšší, než jaké bychom čekali u standardu minimálního. Osobně má za to, že by docenti a profesori měli vést významné granty, ale to bude něco, co se bude ještě projednávat. Nemyslí si, že nárůst žádostí bude v souvislosti s VMP, ale bude primárně s kariéřním řádem (KŘ), který bude požadovat habilitaci v přiměřeném čase za rozumných podmínek.

Dr. Greger – V připomínkách byl odpor vůči zakotvení KŘ do materiálu, jelikož máme KŘ nejen univerzitní, ale i fakultní, které mohou mít např. odlišná kritéria na docenty.

Dr. Fontana – UK KŘ dává rámeček s tím, že si to fakultní KŘ zpřesňují. To samé je účelem tohoto dokumentu, abychom měli jednotný minimální rámeček, aby bylo habilitační a jmenovací řízení (HJŘ) provázané i s ostatními předpisy.

Prof. Křišťoufek – Docent je zároveň něčím, k čemu by všichni měli směřovat, zatímco profesura není v KŘ zakotvena, protože se skutečně jedná o něco výjimečného.

Dr. Greger – Rozumí, tím pádem je třeba v dokumentu striktně oddělit, co je dle Vás minimální a co optimální standard, v současné podobě to není jasné. Z proběhlé diskuse a e-mailové komunikace mu vyplývá, že se všichni kloní k tomu, aby byl v materiálu stanoven standard „minimální“.

Dr. Říha – Má za to, že provazba na KŘ je velmi důležitá, protože pozorujeme výkonnostní výkyv mezi habilitací a profesurou. Proto mu to propojení přijde důležité, jelikož to směřuje k akademickému růstu. Zároveň mu tam chybí kolonka, že byla podána žádost o grant, která byla vyhodnocena jako velmi dobrá, ale nevyzbylo na ni financování. Bylo by dobré, abychom trvali na soustavnosti publikační a vědecké činnosti, nikoliv jen v letech těsně před zahájením řízení. Kontinuita činnosti je důležitá i pro zajišťování výuky či získávání akreditací. Jedná se o pedagogicko-vědecké tituly.

Dr. Greger – Docentem by se měla stát většina akademiků, bez nich bychom mohli zavřít naše studijní programy. Profesori jsou naopak mezinárodně uznávaní odborníci.

Prof. Křišťoufek – Překvapilo jej, kolik žadatelů o HJŘ nemá žádné vlastní granty. Není to výjimka, že mnoho z žadatelů není hlavními řešiteli.

Doc. Dolejší – Měli bychom si vyjasnit role, tedy kdo je to docent a profesor. Vítá premisu, že by k docentu měla směřovat většina akademických pracovníků. Od profesorů bychom měli očekávat, že má schopnost vést, plnit a budovat podmínky pro to, aby se vědecko-pedagogická činnost vyvíjela dobrým směrem. Musíme mít primárně dobré komise, které budou námi stanovené požadavky posuzovat. Osobně je pro to definovat požadavky „doporučené“ a nikoliv „minimální“. Granty by také nechal na posouzení komise, protože jsou obory, kde tak běžné nejsou. Často se může stát, že žádost o grant nedostane financování, přestože měla velmi kvalitní hodnocení.

Dr. Greger – Na MUNI mají také doporučená kritéria. Staví to ale na premise, že máme velmi kvalitní vědecké rady (VR). I tak by bylo třeba tento proces kultivovat. Na mnoha fakultách jsou VR kvalitní a fungující, ale VR vždy sestavuje děkan ve spolupráci s AS, a není tak zaručeno, že VR bude kvalitní i po dalších volbách. Zároveň si můžeme stanovit kritéria pro členy hodnotící komise, kterou sestavuje VR. Rozumí ale, že dobře fungující fakulty mají obavu, že bychom stanovením minimálních požadavků omezili kvalitu.

Prof. Křišťoufek – Komplikací by bylo, že polovina členů mají být externisté. Při stanovení požadavků na členy komise bychom mohli mít problém hodnotící komisi vůbec sestavit. Návrh se mu v obecné rovině líbí, ale v praxi to může být problematické. Byl by rád, aby byly komise „lucidní“ a tyto standardy jsme nepotřebovali, ale příliš obecná kritéria vytváří nejistotu pro uchazeče, kteří pak neví, k čemu mají směřovat či jak celý proces a VR funguje.

Dr. Jirkovský – Za minimum by bral to, co říkal dr. Říha: ať uchazeč aspoň prokáže, že se snažil grant podat a že to nebyla hrůza a ostuda. To by považoval za minimum za devět let (3x3 roky).

Prof. Křišťoufek – S GA ČR domlouvají, aby bylo v druhém kole vydáváno potvrzení o hodnocení, pokud bylo alespoň B. Co se týče TA ČR, tak tam tato jednání zatím neprobíhala, ale je to zajímavý nápad.

Dr. Fontana – U nás se zároveň habilitují i lidé odjinud, je třeba ty standardy nastavit s ohledem na zbytek republiky.

1.b. Standardy: kvalita či kvantita

Dr. Greger dále představil druhý cíl projednávání, a to do jaké míry umožnit odlišit kvalitu od čistě kvantitativního odškrtnutí si kritérií, dále pak do jaké míry to určit na úrovni univerzity a kolik z toho nechat na fakultách. Minimální počty publikací jsou vysoké, přitom je ale třeba dbát na to, aby se skutečně jednalo o top výstupy v daném oboru. Průměrné počty publikací se zároveň liší napříč obory. Nechceme mít kvantitu na úkor kvality, tedy aby byly generovány výstupy jen „aby něco bylo“ pro účely HJŘ. Na druhou stranu, pokud snížíme minimální počet, tak hrozí, že se budou i celkové standardy neúměrně snižovat a nahodá to definovaný minimální standard.

Doc. Stráský – Velmi by se mu líbilo, kdyby minimální standardy byly ve smyslu, že alespoň některé z výstupů budoucího docenta/profesorů jsou na dobré úrovni, tedy buď dobře učí nebo je dobrý ve vědě. Kdyby bylo 10 kritérií v kategorii „optimum“ a bylo by řečeno, že 7 z nich splňuje, tak je to za něj lepší, než kdyby uchazeč splňoval 10/10 v kategorii „minimum“. Je třeba, aby byl ten člověk velmi dobrý ve většině, ne jen průměrný ve všem. Když někdo velmi těsně splní námi definované nepodkročitelné požadavky, tak to není správně, má být alespoň v něčem velmi dobrý. Pokud nastavíme minimální kritéria, tak ale tahle kritéria sama o osobě nezaručují, že se někdo docentem či profesorem stane. Rád by, abychom měli minimum a optimum, kdy by bylo třeba minimum splnit vždy a optimum např. ve 4 kategoriích. Nechce z toho ale dělat kafemlejek.

Prof. Křišťoufek – Komplikovaným faktorem je, že kafemlejek zde je vlastně již nyní, když nyní vracíme některé HJŘ s připomínkou, tak se od fakult dozvíme, že uchazeč splnit minimální požadavky a že si na jmenování trvají. Zásadní otázkou je, zda chceme v těchto kritériích mít i kvalitu či nikoliv, aby to nebylo příliš restriktivní. Problémem zároveň je, jak specifikovat tato kritéria u „měkčích“ společenských věd.

Doc. Dolejší – Hlasuje pro starost o kvalitu. Obor, který není schopen formulovat a obhájit, co je kvalita, si nezaslouží akreditaci.

1.c. Struktura dokumentu

Dr. Greger – Co se týče struktury dokumentu, tak zde probíhala diskuse, zda jej členit zvláště na habilitační řízení (HR) a na jmenovací řízení (JR), dále pak zda to členit po 4/5 vědních oblastech a zda oddělovat společenské a humanitní vědy. V minulých diskusích se došlo k závěru, že mají být společenské vědy oddělené od humanitních a potřebují vlastní kritéria. Univerzitní úroveň by sice neměla stanovovat tato specifika, ale měli bychom stanovit klíč, tedy do které z vědních oblastí daný akreditovaný obor spadá.

Prof. Křišťoufek – Dovede si představit, že budou kritéria pro vědní oblasti odděleně. Komplikací je, že máme obory na více fakultách, přičemž nyní mohou být svoje různá kritéria pro jeden obor, což není příliš žádoucí. Na některých fakultách byly zároveň požadavky, aby byly některé obory vyděleny z obecných vědních oblastí a měly vlastní kolonku na univerzitní úrovni. Když hledáme kritéria na úrovni velkých vědních oblastí, tak hledáme společné minimum. Tak či tak je v lékařských oborech dělení na podobory a je otázka, jak moc je to (ne)systemové. Přírodní vědy jsou také historicky rozpadnuté, ale struktura a rozdrobenost je u vědních oblastí různá.

Dr. Greger – Dovede si představit, že máme obory, které jsou více bibliometricky svázané, a pak obory, kde jsou výstupy hůře bibliometrizable.

Dr. Říha – U práva jsou specifika oboru daná zejména publikačními možnostmi. Často je problém sehnat vůbec kde publikovat, nehledě pak na konkrétní obor práva. Pokud se autor zaměří na mezinárodní publikum, tak má problém proniknout k národnímu publiku a naopak, protože je ten obor tak úzce zaměřen. České právní prostředí je velmi malé.

Prof. Kubát – Také mají obdobné problémy u politologie, ale přesto nevěří tomu, že je právo natolik národní specifická věda, že se nemůže prosadit mezinárodně. I např. dědické právo má nějaký teoretický, mezinárodní přesah. Argument, že je právo národní věda, a proto právníci nemůžou publikovat v zahraničí, je konzervativní postoj, ze kterého by bylo vhodné se vymanit. Přimlouval by se za to, aby právo nemělo samostatná kritéria pro HJŘ. Habilitace přeci jen neprobíhá v oboru „dědické právo“, ale probíhá v oboru „právo“, kde je širší záběr. Je proti tomu, aby bylo právo považováno za něco čistě národního.

Doc. Damohorská – Souhlasí, je zde jistě mnoho možností, jak mezinárodně publikovat. Mnoho ustanovení našich zákonů je ovlivněno právem EU, je tedy možné publikovat minimálně v rámci Evropy. Stejný argument jako u práv může zaznít i např. u české literatury.

Dr. Greger – Je často horší se v rámci těchto úzce zaměřených oborů dostat do D1 a Q1, ale to jim nebrání v tom publikovat v jiných mezinárodních významných časopisech. I česká literatura je publikována ve Scoposových časopisech, byť je to pro ně těžší, než např. pro kolegy píšící o didaktice angličtiny. Je dobré se podívat i do zahraničí, kde se ukazuje, že i právo je bibliometrizable sociální věda, stejně jako pedagogika, byť je publikování omezenější oproti jiným oborům. Když budeme něco vydělovat z humanitně-sociálních oborů, tak budeme muset dělat 43 různých standardů.

Prof. Krištofuk – Nemuselo by to směřovat ke 43 standardům, např. lékaři by se mohli shodnout napříč jejich panelem, ale rozumí, kam se tím míří.

1.d. Prvky nastavení minimálního standardu uchazeče o docenturu a profesuru

Dr. Greger – Zda si máme stanovovat počty publikací a možnosti snížení jejich počtu v případě top časopisů a monografií. Dalším prvkem diskuse bylo, zda není období 5 let příliš přísné, dobrali jsme se k lhůtě 10 let. Problematickým tématem bylo i autorství v rámci spoluautorských prací.

Prof. Krištofuk – Přišlo mu zvláštní, že jediný obor, kde se bavíme o „hlavním autorství“, jsou sociálně-humanitní obory, kde se to naopak vždy řešilo minimálně. Přejde mu důležité, aby názvosloví a jednotlivé „škatulky“ byly konzistentní napříč obory. Vnímání napříč obory je komplikovanější, ale kategorie je třeba mít nazvané stejně.

Doc. Damohorská – Co se týče zahraničních publikací, tak kdysi z nich bylo vylučováno Slovensko. Nyní není uvedeno, zda je to i se Slovenskem nebo bez něj.

Dr. Greger – Někdy se rozlišuje mezi „zahraniční“ a „cizojazyčné“, což je také třeba si vyjasnit.

Prof. Krištofuk – Kdyby se šlo cestou kvality, tak už bude jedno, zda to bude psané česky či slovensky. U citací by byl stran jejich mezinárodnosti také velmi opatrný, jedná se pak o obrovskou administrativní zátěž, pokud by toto bylo třeba dokládat.

Dr. Greger – Mělo by stačit, že tam je alespoň nějaký podíl zahraničních citací. Zároveň by se neměl brát v potaz jen Scopus, ale i WoS. Je třeba doložit alespoň ty nejdůležitější citace, nikoliv struktura všech 3000.

Dr. Fontana – Zároveň je třeba myslet na to, že každý obor má jiné množství citací, takže nelze stanovovat absolutní čísla.

Dr. Greger – Dalším tématem jsou granty. Uchazeč o HJŘ by měl mít zkušenost s jejich řešením, ale je třeba si lépe definovat, co tím myslíme. U docentů by asi mohla stačit zkušenost jako člena řešitelského týmu, u profesorů bychom naopak měli vyžadovat, aby se jednalo o hlavní řešitele externích grantů jako je GA ČR a TA ČR. Z konverzace vyplynulo, že sci-med obory preferují,

aby měl grant už i uchazeč o docenturu. Je tedy otázka, zda toto sjednotit napříč obory nebo nechat výjimku pro sci-med obory.

Dalším tématem bylo vedení doktorandů, kdy jsme upozorňovali na problém u malých oborů, proto by bylo nevhodné dívat se jen na posledních 5 let u tohoto bodu.

Shoda byla na tom, že bychom měli nechat na zvážení VR, zda a jak hodnotit stáže. U tohoto kritéria je častý genderový problém, kdy ženy vyjíždějí méně kvůli dětem. U JŘ by to mělo být, ale u HŘ nikoliv. Dalším kontroverzním tématem bylo zohledňování hodnocení výuky studenty, a to zejména z důvodu, že je velmi malá návratnost těchto anket. Co se týče garantství oboru, tak to také nemůžeme sjednotit napříč fakultami, jelikož jsou fakulty, které mají jen jeden studijní obor. Navíc jsou studijní obory často jinak strukturované než obory habilitační.

Dr. Fontana – Dává mu větší smysl přihlížet ke garantství předmětu, protože studijní programy jsou velmi široké.

Prof. Kubát – Sice to tady zmiňujeme jako nevýznamné kritérium, ale při HJŘ je naopak garantování vyzdvihováno. Jedná se o ta měkká kritéria, která by sice neměla být nutnou podmínkou řízení, ale zároveň bychom byli sami proti sobě, kdybychom k nim nepřihlíželi a nevyzdvihovali je.

Dr. Greger – Garantování programu sice nemůžeme vyžadovat, ale i tak bychom neměli zapomínat na výuku jako takovou. Garanti předmětů mají zároveň povinnost v rámci toho předmětu jeho část odučit.

Dr. Říha – Možná by měl být garantem nějakého předmětu nebo jinak prokázat, že dokáže konstruovat a organizovat předmět tak, aby byl kvalitní.

2. Různé

Dr. Greger shrnul, které materiály bude komise projednávat v červnu a na podzim. Závěrem proběhla diskuse o termínech zasedání komise v dalším semestru.

Zapsala: Amáta Vohradská, tajemnice AS UK

Schválil: PhDr. David Greger, Ph.D., předseda Komise pro vědu AS UK